

รายงานสรุปการสัมมนา

ยุทธศาสตร์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

คำนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดบทบัญญัติไว้ ชัดเจนว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก 1) การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง หลักการดังกล่าวเป็นการเปิดมิติใหม่ของการศึกษาไทย ให้ทุกคนได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลกกว้างได้ ตั้งแต่เกิดจนตาย ให้ทุกคนมีโอกาสเป็นผู้เรียนและผู้สอนได้ในเวลาเดียวกัน ให้การศึกษาหลอมรวมเข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือกล่าวสั้น ๆ ว่า **“การศึกษา คือ ชีวิต” และ “ชีวิต คือ การศึกษา”**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะองค์กรที่ดูแลนโยบายการศึกษาของชาติ จึงเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่คนไทยทุกคนจะต้องผนึกกำลังกันเพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ คือ วัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานฯ จึงได้ค้นคว้ารวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ในการนี้ สำนักงานฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่า เอกสารของสหราชอาณาจักร เรื่อง “Learning for the Twenty – First Century : First Report of the National Advisory Group for Continuing Education and Lifelong Learning” เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงหลักการ แนวทาง และยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจนในระดับหนึ่ง จึงได้แปลและเรียบเรียงขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของสหราชอาณาจักร” และได้ใช้เอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารเพื่อจุดประกายทางความคิดแก่คนไทยให้ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการสัมมนา เรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ขอขอบคุณ วิทยากร ผู้นำการอภิปราย และผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน รวมทั้งกรรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ร่วมจัดการสัมมนาในครั้งนี้

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

มีนาคม 2543

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทนำ	1
ตอนที่ 1	
ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย	
สรุปประเด็นจากการสัมมนา	
● พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการศึกษา	
ตลอดชีวิต	3
● ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต	
สำหรับประเทศไทย	5
ตอนที่ 2	
การเรียนรู้ตลอดชีวิต : กรณีศึกษาของสหราชอาณาจักร	
● ยุทธศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน	
ศตวรรษที่ 21 ของสหราชอาณาจักร	13
● บทเรียนของประเทศไทยจากกรณีศึกษา	25
● นานาพรรณสนะต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	31
ภาคผนวก	
● โครงการและกำหนดการสัมมนา เรื่อง	40
ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต	
● รายชื่อ	
● ผู้เข้าร่วมสัมมนา	44
● ผู้แทนกลุ่มย่อย	54
● ผู้จัดทำรายงานสรุปการสัมมนา	57

ตอนที่ 1
ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต
ของประเทศไทย

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย สรุปประเด็นจากการสัมมนา

บทนำ

สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมกันจัดสัมมนา เรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ขึ้น ในวันอังคารที่ 8 กุมภาพันธ์ 2543 ณ ห้อง กษัตริย์ศึก โรงแรมโซลทวิน ทาวเวอร์ โดยผู้เข้าร่วมการสัมมนาประกอบด้วย ผู้บริหารของหน่วยงานการศึกษาโดยตรง ทุกระดับและประเภทการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผู้จัดสรรงบประมาณ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ภาคเอกชน องค์กร มูลนิธิต่าง ๆ และประชาชนผู้สนใจทั่วไป รวม 180 คน โดยในภาคเช้า ได้มีการรับฟังการบรรยายพิเศษ เรื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการศึกษาตลอดชีวิต ได้เรียนรู้ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ และแนวทางในการปฏิบัติในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสหราชอาณาจักร พร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย และภาคบ่ายได้มีการแบ่งกลุ่มรวม 4 กลุ่ม ๆ ละประมาณ 20 คน ได้ร่วมกันถกแถลงนำเสนอยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทยในอนาคต

ข้อเสนอยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทยที่เป็นผลจากการประชุมกลุ่มทั้ง 4 กลุ่มนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้นำมาหลอมรวมเข้าด้วยกัน และได้เรียนเชิญผู้แทนของทั้ง 4 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยประธานกลุ่มเลขานุการกลุ่ม และผู้แทนที่กลุ่มเลือก กลุ่มละ 3 คน รวม 20 คน มาร่วมประชุมปรึกษาหารือเอกสารข้อเสนอดังกล่าวอีกครั้ง ในวันศุกร์ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 ณ ห้องกำแหง พลังกูร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาเอกสารที่ได้จากการประชุมกลุ่ม และเอกสารสรุปที่หลอมรวม ทำให้ได้เป็นเอกสารสรุปประเด็นจากการสัมมนา เรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตฉบับนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กับ การศึกษาตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดหลักการและทิศทางของการศึกษาตลอดชีวิต โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. บุคคลมีสิทธิและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา (มาตรา 10)
2. การจัดการศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับปวงชน (มาตรา 8)
3. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22)
4. การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบ คือ องค์ประกอบของการศึกษาตลอดชีวิต (มาตรา 15)
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา จัดให้มีการเรียนรู้ในชุมชน (มาตรา 12)
6. จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)
7. เนื้อหาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นการบูรณาการเนื้อหาความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศ การเมืองการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา รวมทั้งความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ (มาตรา 23)

8. กระบวนการเรียนรู้ เน้นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้คิดเป็นทำเป็น เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของตนเอง จัดให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ โดยร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (มาตรา 24)
9. การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 9)
10. การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้ตามเป้าหมายและแนวทางที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ (หมวด 7)
11. การส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบในชุมชน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ศูนย์การกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น (มาตรา 25)
12. การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การระดมทุนจากรัฐ เอกชน ชุมชน องค์กรท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันทางสังคม ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีส่วนรับภาระในการจัดการศึกษาตามความเหมาะสม (หมวด 8)
13. การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ ซึ่งก็คือ การจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีการจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึง การสนับสนุนการผลิต และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร ผู้ผลิต ผู้ใช้ และการพัฒนาทักษะของผู้เรียน ในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (หมวด 9)

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย

ยุทธศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทยนี้ เป็นการสรุปประเด็นที่ได้จากการประชุมกลุ่ม โดยสาระสำคัญของบทนี้ ประกอบด้วย 3 หัวข้อ คือ

- หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- แนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด

2.1 หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยในชีวิตประจำวันของคนทุกคน ไปจนตลอดการสิ้นอายุขัย เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ของคนทุกคน ดังนั้น จากหลักการที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สามารถสรุปเป็นแก่นของหลักการเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยได้ ดังนี้

สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีวัฒนธรรมการเรียนรู้

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นและมีความต่อเนื่องตลอดเวลาตลอดช่วงอายุของผู้เรียน

คนไทยทุกคนมีสิทธิและความเสมอภาคในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้เรียนและการเรียนรู้มีความสำคัญและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่มีความสุข

ผู้เรียนมีโอกาสและมีทางเลือกในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพและยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน

การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ทุกแห่งในสังคมคือแหล่งการเรียนรู้ของคนทุกคน

ทุกฝ่ายในสังคมต้องร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ปวงชน

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าด้วยกัน

คุณภาพของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต จากแก่นของหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้ง 10 หัวข้อนั้น จำเป็นต้องมีการวางกรอบยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดพลังและความเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสังคมไทย คือ การรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ประชุมจึงได้ร่วมกันกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต รวม 9 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. สร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจนให้ครอบคลุมหลักการทั้ง 10 ข้อ
2. สร้างนิสัยรักการอ่าน และวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากทุกส่วนของสังคม
4. ให้ความสำคัญและสร้างความสัมพันธ์ของเอกัตตบุคคล ครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน และสถานประกอบการในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้
5. กระจายแหล่งการเรียนรู้ให้ทั่วถึง และครอบคลุมทุกจุดของสังคม
6. พัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
7. การพัฒนาข้อมูล สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

8. การพัฒนาและประกันคุณภาพรูปแบบ กระบวนการ และกิจกรรมการเรียนรู้
9. การจัดสรรเงินทุน และระดมทรัพยากรเพื่อจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3 แนวทางปฏิบัติ จากยุทธศาสตร์ทั้ง 9 ได้มีการระดมความคิดกำหนดออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติได้ ดังนี้

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจ ในส่วนของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่สิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ วิสัยทัศน์ หลักการ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ฯลฯ

มีแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจร่วมกัน ดังนี้

- 1.1 การสร้างองค์ความรู้ สร้างกระแส จัดประชุมระดมความคิด แสวงหาแนวร่วม จัดทำประชาพิจารณ์
 - 1.2 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนทุกรูปแบบ
 - 1.3 สาระที่ประชาสัมพันธ์ออกไปต้องใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย
 - 1.4 ใช้การปฏิบัติหน้าทฤษฎี ในพื้นที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสม จัดทำเป็นโครงการตัวอย่าง และโครงการนำร่อง
 - 1.5 สร้างแรงจูงใจ และความมั่นใจในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการประกาศยกย่อง ส่งเสริม และสนับสนุนในทุกรูปแบบ
 - 1.6 กำหนดความรับผิดชอบและลงมือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน
 - 1.7 สร้างเมือง/ชุมชนการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ
2. การสร้างนิสัยรักการเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.1 รัฐทำการรณรงค์ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ ความก้าวหน้า ความมั่นคงในชีวิตที่เกิดจากการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนทุกคน เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมให้มีพฤติกรรม

เห็นตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จในแต่ละช่วงของชีวิต เพื่อเป็นต้นแบบ

- 2.2 ให้มีกลไกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเข้าถึง และการ ได้รับความบริการด้านข้อมูลข่าวสารสารสนเทศที่ถูกต้อง สอดคล้องกับความต้องการ
- 2.3 ให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้ามามีบทบาทในการสร้างกระแส ค่านิยมการเรียนรู้ตลอดชีวิต กระตุ้นและส่งเสริมให้ทุกคนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2.4 ในการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ "ได้เรียนรู้ "วิธีการเรียนรู้" เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในอนาคตด้วยตนเอง

3. การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

- 3.1 ใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ เป็นมาตรการกำหนดการมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น การสร้างมาตรการ จูงใจให้เกิดความร่วมมือแรงร่วมใจจากชุมชน สถานประกอบการ และภาคเอกชน โดยใช้มาตรการลดหย่อนและสิทธิพิเศษที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ
- 3.2 สร้างความสัมพันธ์ ความเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกันเพื่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์ ความสำเร็จ ความล้มเหลวที่เกิดขึ้น และจัดให้มีเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกหนทุกแห่ง
- 3.3 ปรับระบบการสนับสนุนงบประมาณให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว โดยมีข้อกำหนดโครงการและผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการชัดเจน

3.4 ให้มีการสนับสนุนโครงการริเริ่มเล็ก ๆ ที่เกิดจากความคิดของประชาชนจากทุกเพศ ทุกวัย ไม่จำกัดเรื่องระดับการศึกษาในการออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ให้ความสำคัญและสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน และสถานประกอบการ เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมกันบูรณาการการเรียนรู้เข้าไปกับทุกหน่วยงานทุกสถานการณ์ ทุกเวลา และสถานที่

แนวทางปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

- 4.1 ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันภายในครอบครัว ระหว่างพ่อแม่ลูก ผู้ปกครองและผู้ที่อยู่ในปกครอง การเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชน จากภูมิปัญญา จากศาสนสถาน จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัว
- 4.2 ให้มีการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และศาสนธรรม ในวาระและโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและความต้องการของชุมชน
- 4.3 ยกย่องและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านให้เป็นต้นแบบในการเผยแพร่ความรู้และกระบวนการเรียนรู้
- 4.4 มีมาตรการให้เจ้าของสถานประกอบการทุกแห่งตระหนักถึงความสำคัญ รวมทั้งให้การสนับสนุนแก่ผู้ที่ทำงานทุกคนในการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
- 4.5 มีการยกย่องและให้รางวัลแก่ทุกฝ่ายที่ดำเนินการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบผลสำเร็จ สมควรได้รับการยกย่องให้เป็นต้นแบบ พร้อมสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่แนวคิด และวิธีการดังกล่าวในวงกว้าง

5. การกระจายแหล่งเรียนรู้

- 5.1 เปิดโอกาสให้ครอบครัว ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน สถานประกอบการ และชุมชน ร่วมจัดตั้งหรือสร้างแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ของตนด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย
 - 5.2 ให้มีมาตรการเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ และเครือข่ายสารสนเทศตั้งแต่ระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ชาติ ให้เป็นแหล่งความรู้แห่งชาติ
 - 5.3 มีการสำรวจ ทำทำเนียบแหล่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และเผยแพร่เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง
 - 5.4 สร้างมาตรการและกลไกสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
6. การพัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 6.1 ให้สถานศึกษาในทุกกระดับและประเภทการศึกษาสร้าง มาตรการและกลไกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้โอกาสแก่คนทุกคนได้เข้ามาสู่กระบวนการเรียนรู้ และร่วมสร้าง เส้นทาง การเรียนรู้ของตนเอง
 - 6.2 กำหนดระบบหรือสนับสนุนให้เกิดโครงการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ
 - 6.3 กำหนดเงื่อนไขและสร้างมาตรการจูงใจให้ทุกหน่วยงานต้องสนับสนุนและเปิดโอกาสให้บุคลากรของตนได้รับการพัฒนา การเรียนรู้ตลอดเวลา
 - 6.4 สนับสนุนโครงการพัฒนาบุคลากรทั้งในลักษณะการเรียนรู้ ในงาน และการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและความรับผิดชอบในงานที่สูงขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงกับสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทั่วไปได้รับการพัฒนา ในลักษณะหมุนเวียนตามความเหมาะสม

6.5 สร้างมาตรการจูงใจอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะอย่างต่อเนื่อง เช่น ค่าตอบแทน รางวัล การยกย่อง เป็นต้น

7. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

7.1 ให้มีการบริหารจัดการการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

7.2 ให้สื่อและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยให้มีการเข้าถึงและเผยแพร่ความรู้ และการเรียนรู้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ควรมีมาตรการในการทำให้ทุกคนได้อ่านหนังสือที่ดีมีคุณภาพ สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อศึกษามีราคาถูกลง เช่น การลดภาษีนำเข้ากระดาษ มาตรการทางกฎหมายเพื่อลดต้นทุนการผลิตสิ่งพิมพ์เพื่อการศึกษา สร้างกลไกการหมุนเวียนหนังสือ ตำราต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า เป็นต้น

7.3 จัดตั้งศูนย์หรือหน่วยบริการสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มากขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและชุมชน

8. การพัฒนาและประกันคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้

8.1 ให้มีการทบทวนกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน ไม่ว่าจะการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย

8.2 วัตถุประสงค์ของการวัดผล ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนว่า วัดในสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนได้มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับของการเรียนรู้ โดยมีดัชนีชี้วัดที่ชัดเจน

- 8.3 กำหนดระบบสะสมผลการเรียนรู้ เพื่อเทียบโอนผลการเรียนรู้ กับผลการเรียนจากการศึกษาในระบบได้ เช่น เพิ่มสะสมผลงาน ใบรับรองความสามารถในการทำงาน ตลอดจนการสร้างระบบการรับรองความรู้และประสบการณ์ของบุคคล เป็นต้น
 - 8.4 ให้มีการวัดผลงานการเรียนรู้ในลักษณะของโครงการที่ผู้เรียน ได้มีโอกาสคิดเอง และสร้างเอง
 - 8.5 พัฒนาระบบการเทียบโอนหน่วยกิตจากทักษะ ประสบการณ์ และผลงาน
9. การจัดสรรเงินทุนและระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 9.1 ให้มีการระดมทุนจากทุกฝ่าย เพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 9.2 ปรับระบบงบประมาณการสนับสนุนของรัฐให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 9.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการกำหนดมาตรการการ ลดหย่อน ยกเว้นภาษีเพื่อการศึกษา และอนุญาตให้มีการ จัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา เป็นต้น

ตอนที่ 2

การเรียนรู้ตลอดชีวิต :

กรณีศึกษาของสหราชอาณาจักร

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของสหราชอาณาจักร *

1. ที่มา

จากข้อสังเกตของผู้ประสานงาน โครงการริเริ่มจัดตั้งสังคมการเรียนรู้ของสภาวิจัยเศรษฐกิจและสังคม กล่าวว่า "ปัจจุบัน สหราชอาณาจักรไม่ได้เป็นสังคมการเรียนรู้ และไม่เคยมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต" และ สมาพันธ์อุตสาหกรรม ประกาศว่า "ความก้าวหน้าทางด้านการศึกษาและฝึกอบรมของสหราชอาณาจักรยังไม่ได้มาตรฐาน" และจากข้อมูล พบว่า ประชากรผู้ใหญ่เพียงหนึ่งในสี่ที่ยังคงเรียนรู้ และหนึ่งในสามไม่เคยเกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือฝึกอบรม ร้อยละ 14 ของคนทำงานได้รับการฝึกอบรม และนอกเหนือจากนั้น แรงงานเพียงร้อยละ 5 ที่มีประกาศนียบัตรวิชาชีพแห่งชาติ

ดังนั้น รัฐบาลโดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและการจ้างงาน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อจัดทำสมุดปกขาว เรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต รายงานฉบับนี้เป็นข้อเสนอแนะ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา วัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชนทั่วสหราชอาณาจักร พร้อมกำหนดโครงสร้างของงาน/โครงการเพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

2. ความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต

การที่ต้องจัดให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือ การศึกษาตลอดชีวิตขึ้นในสหราชอาณาจักร นั้น เนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ โดยสรุปได้ ดังนี้

- ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก ในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังก้าวเข้ามา ประชาชนในสหราชอาณาจักร ก็พบความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับ

* สารสำคัญจากการบรรยายสรุปของ ดร. สุมาลี สังข์ศรี อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2543 ณ โรงแรมโซลทวินทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร

** อ่านเอกสารฉบับเต็มได้จาก “ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ในศตวรรษที่ 21 ของสหราชอาณาจักร” , สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543.

ประเทศอื่น ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรม ตลาดแรงงาน การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของครอบครัว ชุมชน เทคโนโลยี การสื่อสารฯ

- *ความเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและการจ้างงาน* ทำให้เกิดการแข่งขันในตลาดแรงงานสูง ตลาดต้องการแรงงานที่มีฝีมือมากขึ้น แรงงานกึ่งฝีมือและแรงงานไร้ฝีมือมีโอกาสตกงานมากขึ้น อาชีพการงานใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก แรงงานเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับความรู้และทักษะที่จะแข่งขันให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ โดยเฉพาะพวกที่อยู่ในกลุ่มค้อยโอกาสและกลุ่มเสี่ยง
- *การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของครอบครัวและชุมชน* ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเป็นไปในทางที่ไม่มีเวลาให้แก่กันมากนัก ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างรุ่นเปลี่ยนแปลงไป ความใกล้ชิดกันน้อยลง มีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต การบริโภค กิจกรรมนันทนาการ ตลอดจนกิจกรรมทางวัฒนธรรม
- *ความเหลื่อมล้ำ ไม่เท่าเทียมกันของโอกาสในการเรียนรู้*
- *ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร* มีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชน เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในทุกพื้นที่ เช่น การใช้โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ การสร้างทางด่วนข้อมูลข่าวสาร และขณะเดียวกัน ต้องพึงระวังว่าไม่ให้เทคโนโลยีมาเป็นปัจจัยแบ่งแยกบุคคลและโอกาสการเรียนรู้
- เทคโนโลยีมาเป็นปัจจัยแบ่งแยกกลุ่มบุคคล

3. หลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การกำหนดแก่นของหลักการจะช่วยสนับสนุนวิสัยทัศน์ การจัดทำนโยบายและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สรุปได้เป็น 8 หลักการ คือ

1. *ความต่อเนื่อง* : การศึกษามีความต่อเนื่องในทุกช่วงอายุตลอดชีวิต จะต้องครอบคลุมทุกระดับ ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน ระดับโรงเรียน ในวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ชุมชน สถานประกอบการ ตลอดจนในทุกสถานที่ ทุกรูปแบบ และต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. **ความเสมอภาค** : การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นภารกิจเพื่อประโยชน์ของคนหมู่มาก ต้องมุ่งขยายโอกาสในการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน พยายามขจัดอุปสรรคที่จะกีดขวางกลุ่มผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการเรียนรู้ และต้องขยายการเรียนรู้ออกไปให้กว้างขวาง
3. **คนต้องมาก่อน โครงสร้าง** : ให้ความสำคัญกับผู้เรียน การเรียนรู้ และคุณภาพ ไม่เน้นที่โครงสร้างของหน่วยงานหรือสถาบัน ควรจัดบริการที่หลากหลายให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ ควรให้บริการสารสนเทศ บริการคำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองได้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเองได้
4. **หลากหลายทั้งในด้านหนทางและรูปแบบ** : การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างและครอบคลุมในทุกมิติของชีวิต ผู้เรียนสามารถจะเลือกเรียนรู้โดยรูปแบบใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเอง เนื้อหาจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมในด้านต่างๆ ทั้งด้านการดำเนินชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม นันทนาการ ฯลฯ
5. **การเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงานของรัฐ** : การเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้เองในโรงเรียน ภายในชุมชน มีแหล่งที่บุคคลจะเรียนรู้ได้อย่างมากมายทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน จากเพื่อนบ้าน จากกิจกรรมทางศาสนา ฯลฯ
6. **คุณภาพกับความยืดหยุ่น** : การจัดการศึกษาต้องมีคุณภาพสูงและมีความยืดหยุ่น **คุณภาพ** ได้แก่ การจัดการศึกษาที่กลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ทั้งในการพัฒนาตนเองและสังคม **ความยืดหยุ่น** ได้แก่ ยืดหยุ่นในเรื่องการกำหนดคฤระเบียบต่าง ๆ ระยะเวลาที่เรียน สถานที่เรียน รูปแบบการเรียน เป็นต้น
7. **การร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพ** : ส่งเสริมให้เกิดโอกาสใหม่ ๆ สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรประสานกันในเรื่องเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การตรวจสอบการให้บริการการเรียนรู้ การดำเนินการอย่างมีเอกภาพระหว่างผู้ร่วมงานทุกฝ่าย จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในลักษณะยั่งยืนได้

8. **ความรับผิดชอบ** : ควรมีการแบ่งปันความรับผิดชอบในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปวงชนระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

4. วิสัยทัศน์

การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- การเรียนรู้เป็นกิจกรรมปกติวิถีในชีวิตประจำวัน ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ก่อให้เกิดประโยชน์ เพลิดเพลิน และต่อเนื่องตลอดอายุขัย
- เน้นที่ตัวผู้เรียน ให้พัฒนาทักษะ และความถนัดได้เต็มศักยภาพ
- ทุกคนเข้าถึงบริการสารสนเทศ การแนะแนว และการสนับสนุนได้ในเวลาที่เหมาะสม
- มีความหลากหลายทั้งในด้านประเภทและรูปแบบ ไม่จำกัดในแง่สถานที่ วิธีการหรือรูปแบบ

5. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต 10 ประการ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การวางกรอบงานในเชิงยุทธศาสตร์

สิ่งแรกที่จำเป็นเร่งด่วนของรัฐบาล คือ การกำหนดกรอบยุทธศาสตร์และเผยแพร่ไปยังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ร่วมสนับสนุน กรอบยุทธศาสตร์ต้องแสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชนที่ชัดเจน ครอบคลุมหลักการการศึกษาตลอดชีวิต 8 เรื่อง คือ ความต่อเนื่อง ความเสมอภาค คนต้องมาก่อนโครงสร้าง หลากหลายรูปแบบ เกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงานของรัฐ มีคุณภาพยืดหยุ่น การร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบ นอกเหนือจากนั้น จะต้องมีการกำหนดมาตรฐาน และเกณฑ์เพื่อการประเมินผล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปฏิบัติเจตคติ

ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล กลุ่มคน ผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ผู้จัดสรรงบประมาณ ประชาชนทั้งประเทศ ให้เข้าใจ ให้เห็นประโยชน์และ

ความจำเป็นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และให้เห็นว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การขยายขอบเขตของการเข้ามามีส่วนร่วมและผลสัมฤทธิ์ให้กว้างไกล

หามาตรการส่งเสริมให้ทุกคนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การเชิญชวนให้ประชาชนทุกคนเข้ามาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดการศึกษาให้เปิดกว้าง จะทำให้จำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นและเป็นเครื่องยืนยันแก่ผู้ต้องการประสบความสำเร็จให้ก้าวสู่วิถีการเรียนรู้ตลอดชีวิต หน่วยงาน กองทุน ควรจะพัฒนากลไกด้านงบประมาณ เพื่อให้ใช้งบสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น เปิดบัญชีการเรียนรู้ โครงการข้อตกลงใหม่ สถาบันที่สามารถขยายกลุ่มเป้าหมายได้มากควรได้รับรางวัล ให้การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ในทุกปี ผู้ที่จัดการศึกษาต้องแสดงความก้าวหน้าว่าขยายกลุ่มเป้าหมายได้มากเท่าไร ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างไร

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ความสำคัญของบ้าน ชุมชน และสถานประกอบการ

สร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นในสังคมว่า บ้าน ชุมชน สถานประกอบการ คือ ศูนย์กลางพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชน การเรียนรู้ในบ้าน ครอบครัว ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับท้องถิ่น นักการศึกษา หน่วยงาน องค์กรอาสาสมัคร องค์กรชุมชน ทางโรงเรียนจัดให้มีการเรียนรู้ไปด้วยกันระหว่างผู้ปกครองกับลูกและสมาชิกในครอบครัว การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ การฝึกอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่บ้านมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การปรับระบบระเบียบให้เรียบง่าย และการบูรณาการ

ผู้จัดการศึกษา หน่วยงานรับรองวิทยฐานะ ผู้จัดสรรเงินทุน ควรพร้อมใจกันยุบและตัดทอนขั้นตอนที่ยุ่งยาก ไม่จำเป็น ทำให้ระบบการศึกษามีความยืดหยุ่น มุ่งไปที่ความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก มีการเชื่อมโยงการศึกษาระหว่างรูปแบบต่างๆ ให้มีการสะสมหน่วยกิตได้ หน่วยงานรับรองวิทยฐานะและหน่วยงานด้านคุณวุฒิและหลักสูตรแต่ละวิชาให้เป็นหน่วยการเรียนย่อย เทียบเป็นหน่วยกิตได้ ผู้เรียนไม่พร้อมก็สามารถสะสมหน่วยกิตไปได้ตลอดชีวิต จะมาเรียนแบบใดหรือโอนไปการศึกษาประเภทใดก็ได้

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การประสานแผน หุ้นส่วน และความร่วมแรงร่วมใจ

สร้างหุ้นส่วนให้เกิดขึ้นในทุกระดับ การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อประชาชน ต้องการหุ้นส่วนที่มีพลังและความร่วมแรงร่วมใจอย่างยิ่งใหญ่ ในแต่ละท้องถิ่น ระหว่างหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องซึ่งรวมถึงผู้ว่าจ้าง สหภาพองค์กรอาสาสมัคร สภาธุรกิจการจัดฝึกอบรม ผู้จัดการศึกษา การประสานความร่วมมือนี้ควรเกิดขึ้นในทุกระดับ ภูมิภาค อนุภูมิภาคและท้องถิ่น กลุ่มผู้รับผิดชอบควรมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทบทวนความต้องการของท้องถิ่นร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ประสานความร่วมมือ เปิดเส้นทางการเรียนรู้ และติดตามความก้าวหน้า ท้องถิ่นแต่ละแห่งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และเชื่อมโยงไปยังแหล่งการเรียนรู้สารสนเทศอื่น ๆ ตามวัตถุประสงค์ของโครงข่ายแห่งชาติเพื่อการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การเข้าถึงสารสนเทศ คำปรึกษา และการแนะแนว

การให้ข้อมูลสารสนเทศ และคำปรึกษาที่เหมาะสมเพื่อให้ประชาชนเห็นแนวทางการเรียนรู้ และสามารถวางแผนพัฒนาการเรียนรู้ของตนได้ มีบริการหลายระดับ เป็นบริการที่เข้าถึงได้ง่าย และไม่คิดค่าใช้จ่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 8 ความถูกต้องของข้อมูล เป้าหมาย และมาตรฐาน

การจะพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ต้องมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก และถูกต้องเป็นฐาน ข้อมูลต้องทำเป็นแผนที่ตรวจสอบได้ เพื่อให้เห็นความต้องการที่ชัดเจนในระดับชาติ ภูมิภาคและท้องถิ่น ควรมีการประชาพิจารณา เรื่องเป้าหมายทางการศึกษาและฝึกอบรมแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ และแนวทางพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่หลากหลาย ควรมีการสร้างตัวชี้วัดความก้าวหน้าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ภูมิภาค ท้องถิ่น ควรมีการตรวจสอบ ทบทวนมาตรฐานการศึกษาของประชาชนในชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ในการสื่อสารและการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญ ในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกพื้นที่ ผู้เกี่ยวข้องควรค้นหาแนวทางที่ดีที่สุดในการนำเทคโนโลยีมาส่งเสริมภูมิปัญญาตลอดชีวิต โดยผ่านทางช่องสัญญาณปกติหรือช่องทางการศึกษาโดย

เฉพาะ ควรให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้กว้างขวางมากขึ้น ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในระดับท้องถิ่น และจัดซื้ออุปกรณ์ให้ภายในศูนย์ และเชื่อมโยงไปยังโครงข่ายแห่งชาติเพื่อการเรียนรู้ หลักสูตรทุกระดับควรมีการเรียนรู้ และฝึกทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและมีการติดตามผลด้วย หน่วยงาน สถาบัน และองค์กร ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้และเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเต็มศักยภาพ ควรมีการพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของชาติใหม่ ให้เกิดการแข่งขันในการลงทุน

ยุทธศาสตร์ที่ 10 การจัดสรรเงินทุนกับการใช้จ่าย

ผู้ดูแลงบประมาณ ผู้จัดสรรเงินทุน ผู้ให้การอุปถัมภ์การเรียนรู้ ควรทบทวนปรับปรุงขั้นตอนให้มั่นใจว่าได้มีการจูงใจให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มาเป็นผู้เรียนรู้ การจัดสรรเงินทุนของรัฐ ควรจะผ่อนคลายการควบคุมเพื่อกระตุ้นให้นายจ้างลงทุนเพื่อลูกจ้างทุกคน สร้างระบบกำกับดูแลการจัดสรรเงินทุนเพื่อที่จะทำให้สถาบันสนองตอบความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้บุคคลกลุ่มเป้าหมายลงทุนเพื่อการศึกษามากขึ้น รวมทั้งการเปิดบัญชีการเรียนรู้ส่วนบุคคล รัฐควรเป็นผู้นำในการจัดตั้งมูลนิธิสัจธรรมใหม่เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในลักษณะกองทุนหมุนเวียนเพื่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการระดมทุนจากทุกแหล่ง รัฐ เอกชน สถานประกอบการ มีการจัดสรรทุนแบบใหม่ ๆ เช่นเปิดบัญชีการเรียนรู้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลืออย่างเสมอภาคโดยไม่คำนึงถึงอายุ รูปแบบ และระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. แนวทางปฏิบัติ 9 ภารกิจหลัก

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในวิสัยทัศน์ จึงต้องมีการระดมกำลังกันปฏิบัติการในทุกด้าน โดยมีภารกิจหลัก ๆ ดังนี้

1. *ด้านปริมาณ* : เพิ่มจำนวนผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับการเพิ่มจำนวนองค์กรที่เป็นแหล่งการเรียนรู้
2. *องค์ประกอบทางสังคม* : เพิ่มการมีส่วนร่วมให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้าเป็นผู้เรียนรู้ อย่างเสมอภาค

3. **เส้นทางการเรียนรู้** : ให้การรับรองวิทยฐานะเส้นทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งดำเนินไปในทุกช่วงวัยของชีวิตทุกเส้นทาง ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในเวลา นอกเวลา การเรียนรู้แบบอยู่ประจำ หรือไป-กลับ
4. **วิธีการ** : ส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นที่ความยืดหยุ่นเป็นหลัก รวมถึงการเรียนรู้ทางไกล การเรียนรู้แบบเปิดที่ใช้ชุดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้สามารถเรียนรู้ได้จากที่บ้าน ที่ทำงาน และชุมชน
5. **เจ้าของเรื่อง** : กระตุ้นบุคคล ครอบครัว หน่วยงาน และชุมชนให้มีส่วนร่วมดูแล และพัฒนาการเรียนรู้อันเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องให้มากกว่าเดิม
6. **สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา** : การวัดผลสัมฤทธิ์ มีมาตรฐาน มีการเทียบโอน สะสมหน่วยกิตได้
7. **คุณภาพ** : หาแนวทางในการสร้างและดำรงรักษาคุณภาพการเรียนรู้อย่างยั่งยืน อิงอยู่กับกรอบงาน การวัดผลด้วยตนเอง การรับรองวิทยฐานะ การตรวจสอบ และการวิเคราะห์บททวนซึ่งได้มีการเห็นชอบร่วมกันแล้ว
8. **การเผยแพร่ความรู้** : การเผยแพร่และการนำความรู้มาใช้ในทุกรูปแบบและวิธีการ จะต้องได้รับการยอมรับและได้รับผลตอบแทนโดยเสมอภาค
9. **เงินทุน** : การจัดสรรเงินทุนต้องได้คุณภาพสำหรับการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับ ระหว่างความต้องการผู้เรียนต่างกลุ่ม และโปรแกรมการเรียนรู้

บทบาทและข้อเสนอที่สำคัญในการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

บทบาทของรัฐบาล

ความรับผิดชอบหลักของรัฐบาล คือ

- กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน
- จัดทำยุทธศาสตร์โดยรวม
- จัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม
- ทบทวนปรับปรุงเป้าหมายการศึกษาและฝึกอบรมของชาติ

การสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุนผู้เรียน

ผู้มีส่วนสำคัญที่สุดต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือผู้เรียน และที่สำคัญก็คือศักยภาพของผู้เรียน ทั้งนี้ เพราะแรงจูงใจ ปณิธาน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นปัจจัยบ่งชี้ความสำเร็จของวิสัยทัศน์ว่าด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชน

หัวใจหลักของการรณรงค์ของรัฐ จึงอยู่ที่

- การส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนกลับมาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต
- การประกันว่ากลุ่มเป้าหมายเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง
- ครอบคลุม โรงเรียน สถานประกอบการ สื่อทุกแขนง มีบทบาทในการส่งเสริม คนทุกคนให้มาเป็นผู้เรียน
- ผู้ที่เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตแล้ว เป็นผู้แนะนำชักชวน
- การสนับสนุนเรื่องเงินทุน เช่น การเปิดบัญชีการเรียนรู้ส่วนบุคคล

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ณ สถานประกอบการ

เป็นองค์ประกอบสำคัญของยุทธศาสตร์ระดับชาติ โดย

- จัดการเรียนรู้ให้กับทุกคน โดยมีกิจกรรมที่หลากหลาย
- เน้นการฝึกอบรมทักษะใหม่ๆ การพัฒนาวิชาชีพ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการใช้เทคโนโลยี
- หลักสูตรครอบคลุมการเรียนรู้
 - ที่เชื่อมโยงกับงาน
 - ทักษะที่ถ่ายโอนกันได้
 - ที่เน้นพัฒนาการส่วนบุคคล
- ตอบสนองความต้องการหลากหลายของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อาทิ บุคคล รัฐบาล นายจ้าง ลูกจ้าง

การเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน

เป็นยุทธศาสตร์ใหม่ของชาติว่าด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทรงคุณค่าด้วยเหตุผลหลายประการ คือ 1) บ้านและชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของประสบการณ์และสถานที่ซึ่งบุคคลสามารถตอบสนองสถานการณ์เฉพาะหน้าของตนเอง 2) บ้านและชุมชนสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ 3) สามารถมุ่งเน้นความสำคัญไปที่

การสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับการเมืองโดยทั่วไป และ 4) เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ต่อกับการกีดกันทางสังคม และการได้รับโอกาสในการศึกษาจากสถานประกอบการ ทั้งนี้ บทบาทดังกล่าวกระทำได้โดยการ

- สนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัว
- การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
- ศูนย์การเรียนรู้ท้องถิ่น
- ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และศูนย์การศึกษา
- เมือง/มหานคร และชุมชนแห่งการเรียนรู้

ผู้ให้บริการการเรียนรู้

ความรับผิดชอบอีกประการหนึ่งของผู้จัดการศึกษาอบรม คือ การสำรวจและปรับปรุงสัมพันธภาพระหว่างผู้จัดการศึกษารายอื่น ๆ เพื่อเปิดเส้นทางการเรียนรู้ให้กว้างไกล และสามารถเชื่อมโยงกันได้ ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้และระดับของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ได้แก่

- โรงเรียน
- การศึกษาต่อเนื่อง : วิทยาลัยเพื่อการศึกษาต่อเนื่อง วิทยาลัยชุมชน สมาคมการศึกษาของพนักงาน
- สถาบันอุดมศึกษา
- ผู้จัดการศึกษารายอื่น : สมาคมการศึกษาของลูกจ้าง วิทยาลัยการศึกษาของผู้ใหญ่แบบอยู่ประจำ และมูลนิธิอิสระ
- ห้องสมุด

การวัดผลสัมฤทธิ์

การเรียนรู้ที่ปวงชนให้การสนับสนุนทั้งหมด ควรอยู่ภายในกรอบการสะสมหน่วยกิตได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงเส้นทางการเรียนรู้ภายหลังการศึกษาภาคบังคับได้ถึงทั้งหมด โดย

- การพัฒนากรอบ โครงสร้างหน่วยกิต
- ระบบการสะสมหน่วยกิต และการถ่ายโอน
- ระเบียบการเรียนรู้

เทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบใหม่ ๆ เป็นมาตรการที่จะช่วยเปิดเส้นทางการเรียนรู้ให้กว้างขึ้น ขจัดอุปสรรคการเรียนรู้ที่เกี่ยวเนื่องกับเวลาและสถานที่ เปิดโอกาสใหม่ ๆ ให้กับการเรียนรู้ในลักษณะตัวต่อตัว และการเรียนรู้เป็นกลุ่ม สร้างกลไกที่ใช้ในการสรรค์สร้างและเผยแพร่วัสดุการเรียนรู้ใหม่ ๆ

ทั้งนี้ โดยพิจารณาจาก

- คุณค่าของเทคโนโลยีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ
- การปรับบทบาทของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้

บทสรุป

รายงาน ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของ สหราชอาณาจักร ฉบับนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงหลักการ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และกระบวนการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบตาม ขั้นตอน โดยเริ่มจากรัฐเป็นผู้วางแผนอย่างรอบคอบ กำหนดเป้าหมาย รวมถึงหลักการต่าง ๆ ที่จะใช้เป็นแกนในการพัฒนายุทธศาสตร์ เพื่อปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติ วงจรอบการดำเนินงาน ในเชิงยุทธศาสตร์ที่กระจ่างชัด พร้อมเป้าหมายและตารางเวลาในการปฏิบัติการ เพื่อประโยชน์ในการติดตามและทบทวนผลงาน ทั้งนี้ จะต้องมีการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับฝ่ายอื่น ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยพันธกิจเป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างวิสัยทัศน์กับความสำเร็จใน แต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติ

การดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ทางด้านวัฒนธรรม และแนวปฏิบัติสู่จุดหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชนในสหราชอาณาจักร ตามข้อเสนอในรายงานฉบับนี้ เป็นบทเรียนที่ทรงคุณค่าสำหรับประเทศไทย เพราะเมื่อ ทุกคนได้ศึกษา ย่อมจะเกิดจินตนาการถึงพลังของการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากทุกฝ่ายร่วมกัน และถ้าสังคมไทยสามารถสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นได้ ก็จะทำให้ทุกคนมีฐานของความรู้เพื่อการพัฒนาตนและประเทศชาติให้ก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ต่อไป

บทเรียนของประเทศไทยจากกรณีศึกษา*

1. ทักษะในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการศึกษาตลอดชีวิต

ขณะที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นไว้ในมาตรา 8 ว่า เป็นหลักของการจัดการศึกษาประการหนึ่ง และให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ใน มาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ว่า เป็นการศึกษาที่ผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประเทศสหราชอาณาจักรกลับให้ความสนใจในเรื่อง การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ความหมายว่าเป็นการกระทำของคนที่ปรารถนาจะทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่ได้พบ ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม รวมทั้งศักยภาพในการใคร่ครวญ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการพัฒนา และความปรารถนาที่จะเรียนรู้ให้มากขึ้น

รายงานฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยเน้นไปที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มองผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง การที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้นั้น แสดงว่าผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ หลากหลายโดยไม่เน้นรูปแบบของการศึกษาแต่อย่างใด บอกแต่เพียงว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น เป็นการขยายขอบเขตของการเรียนรู้ของปวงชนออกไปอย่างกว้างขวาง สำหรับประเทศไทยนั้น แม้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติจะเน้นไว้ในบางมาตรา เช่น มาตรา 22 มาตรา 24 มาตรา 25 เป็นต้น แต่ความสนใจของนักการศึกษา ประชาชน มักจะไปเน้นที่รูปแบบการจัดการศึกษา โครงสร้างการบริหารจัดการ องค์กรในการจัดการศึกษา ทรัพยากรการลงทุน ฯลฯ จะมีบ้างก็เป็นส่วนน้อย เช่น การวิจัยทฤษฎีการเรียนรู้การพัฒนาครูต้นแบบ ครูแกนนำ ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

* ดร. ทองอยู่ แก้วไทรชะ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน. เอกสารประกอบการอภิปราย ในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ 2543 ณ โรงแรมโซลทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร.

มุมมองที่ต่างกันจะสะท้อนให้เห็นจุดยืนที่ต่างกัน การให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษามากจะมีนัยของการเป็นเจ้าของอำนาจในการจัดการการศึกษาให้กับสังคม ยังมีความคิดเล็ก ๆ ในการป้อนความคิด เจตคติ ความรู้สึก ความปรารถนา ฯลฯ ของตนและคณะให้กับคนในสังคมและระบบการศึกษาใหม่ โดยไม่ได้ตั้งต้นความคิดจากผู้เรียนแต่อย่างใด มุมมองที่วันนี้จึงจะเป็นอุปสรรคทางค่านิยมต่อแนวคิดที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยปริยาย ถึงแม้จะเป็นประเด็นเล็ก ๆ แต่ก็เรียนสำหรับพวกเราที่จะต้องเข้าใจในหลักการและปรัชญาที่เปลี่ยนไป ต้องเปลี่ยนเจตคติ เปลี่ยนมุมมองจากผู้จัดการศึกษามาเป็นมุมมองของผู้เรียนด้วย มิฉะนั้นการปฏิรูปการศึกษาของเราที่จะหนีไม่พ้นวังวนแห่งความคิดเดิมไปได้

2. การกำหนดวิสัยทัศน์ของวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สหราชอาณาจักร มองการเรียนรู้ว่าเป็นวัฒนธรรมโดยเห็นว่า การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เป็นปกติวิสัยในชีวิตประจำวัน ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ก่อให้เกิดประโยชน์ และสร้างความเพลิดเพลินและเป็นสิ่งที่ดำเนินต่อเนื่องตลอดอายุขัย เมื่อการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิต ดังนั้นในทุก ๆ ที่ที่มีคนอยู่จึงต้องมีการจัดการให้คนสามารถเรียนรู้ได้อย่างสะดวก เข้าถึงได้ง่าย การเรียนรู้จึงครอบคลุมการศึกษาและฝึกอบรมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะในระบบหรือนอกระบบก็ตาม รูปแบบการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาจึงมีความหลากหลาย

การมีทัศนะว่า การเรียนรู้เป็นวัฒนธรรม เท่ากับเป็นการทลายขอบเขตของการจัดการศึกษาที่มีอยู่แต่เดิมออกไป การเปลี่ยนแปลงวิธีการมองการเรียนรู้ว่าเป็นวัฒนธรรมนั้น เป็นวิธีการที่ยากลำบากและมีกระบวนการที่ซับซ้อน ต้องมีกลไกการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งการเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ เพิ่มการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย สร้างกลไกการรับรองผลการเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ การพัฒนามาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เงินทุนส่งเสริมการเรียนรู้ ฯลฯ ซึ่งต้องมีหุ้นส่วนร่วมดำเนินการภายในยุทธศาสตร์เดียวกัน ในขณะที่ต้องเร่งสร้างค่านิยมใหม่ก็ต้องจัดสภาพ

สังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ไร้ขอบเขตและรูปแบบด้วย จึงต้องอาศัยพลังของทุก ๆ ส่วนในสังคม

รัฐยังคงจะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทั้งการกำหนดยุทธศาสตร์ วิธีการ กรอบนโยบาย ฯลฯ รวมทั้งเป็นหน่วยงานประสานงานให้ทุก ๆ ฝ่าย มีส่วนร่วมในการสร้างเสริม และค้ำจุนวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างแท้จริง มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ร่วมงานกันอย่างจริงจัง และถือเป็นภารกิจร่วมกันที่จะก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

การสร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ดังกล่าว เป็นบทเรียนสำหรับการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งจะต้องสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ความคิดที่ใกล้เคียงกัน และอาจจะเป็นเรื่องเดียวกันคือ ความคิดเรื่อง *สังคมแห่งการเรียนรู้* ซึ่งควรจะได้รับพิจารณาให้เป็นเป้าหมายของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ซึ่งจะนำไปสู่ยุทธศาสตร์ทางการศึกษาหลายประการ แต่สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามไปก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ นั้น มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสังคมด้านอื่น ๆ มีปัจจัยและเงื่อนไขมากมาย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ต้องใช้เวลาสำหรับการเคลื่อนตัวไปของสังคม จึงคาดหวังไม่ได้ว่าภายในกี่ปีสังคมไทยจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ความคาดหวังไม่ได้ดังกล่าวมักไม่เป็นที่สนใจนักของบรรดาข้าราชการและนักการเมือง

3. บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องและสังคม

พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้คณาจารย์กับระบบการศึกษาของคนไทยทั้งหมดเป็นอันมากคือ ไม่เพียงแต่ให้สิทธิในการเรียนรู้อย่างกว้างขวางแล้ว ยังรับรองสิทธิในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันในสังคมต่างๆ ด้วย แนวคิดดังกล่าวนี้ ถึงแม้จะยังไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจน แต่ก็พอจะเป็นกรอบความคิดที่สามารถนำไปขยายผลในระดับปฏิบัติได้ ซึ่งก็สอดคล้องกับภาคปฏิบัติในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนของสหราชอาณาจักรที่เน้นมากกว่า การร่วมงานอย่างประสิทธิผลของทุกฝ่ายเป็นหัวใจของความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะการเรียนรู้มิได้จำกัดขอบเขตอยู่แต่ในโรงเรียน สถาบันการศึกษา หน่วยงานของ

รัฐ หรือห้องสมุดเท่านั้น สังคมที่มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้จากสถานที่ที่หลากหลายจนคาดไม่ถึง เช่น การเรียนรู้ในครอบครัว และชุมชน การเรียนรู้จากสถานประกอบการ การเรียนรู้จากองค์กรอาสาสมัคร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การศึกษา สื่อมวลชน องค์กรสาธารณกุศล มูลนิธิ สมาคม ตลอดจนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อหลากหลาย เป็นต้น สหราชอาณาจักรพบว่า ถ้าพึ่งรัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ จึงต้องส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่คนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามมีบทเรียนสำหรับประเทศไทย บางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันหลายหน่วยงานที่ควรตระหนัก เช่น

1. การทำงานร่วมกันหลายหน่วยงานเป็นภารกิจที่ยุ่งยาก เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก และอาจเกิดวัฒนธรรมในการจัดประชุมสัมมนาที่น่าเบื่อหน่ายอย่างไร้ประสิทธิผล
2. ถ้าขาดความจริงใจ และจริงจังต่อกัน โดยไม่เน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และขาดการประสานงานอย่างใกล้ชิด ขาดการสื่อสารสองทาง ก็อาจก่อให้เกิดความล้มเหลวได้
3. การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพนั้น องค์กรและหน่วยงานทุกแห่งจะต้องวางมาตรการเพื่อบูรณาการวัฒนธรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้าไปในวัฒนธรรม และปรัชญาการดำเนินงานขององค์กรนั้น ๆ ด้วย

สำหรับการปฏิรูปการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย การนำแนวคิดเรื่องการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เข้ามาใช้ในกระบวนการปฏิรูปการศึกษาจะทำให้ความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น โดยจะต้องมีกลไกในการสร้างเสริมเครือข่ายมากมาย รวมทั้งต้องสร้างมาตรการต่างๆ ทั้งทางกฎหมายและทางสังคม ฯลฯ เพื่อระดมให้เกิดความร่วมมือที่หน่วยต่าง ๆ ตระหนักว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบของตนเองมากกว่าการรอสั่งการจากรัฐ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งทำท้าทายการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญยิ่ง

4. บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของสหราชอาณาจักรให้ความสำคัญกับการมีหน่วยงานที่เป็นสถาบันแห่งชาติ ทำหน้าที่ตามยุทธศาสตร์การเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น

1. ปูพื้นฐานเรื่องโอกาส ทรัพยากร และโครงสร้างต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. วางแผน ติดตาม คู่มือผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์หลักในส่วนที่รับผิดชอบ
3. การอัดฉีดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ นวัตกรรมทางวัฒนธรรมการเรียนรู้
4. การส่งเสริมโครงการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนเงินทุนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายต่าง ๆ ในสังคม
5. เป็นผู้นำในการจัดตั้งมูลนิธิสหัฐวรรษใหม่เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวทางดังกล่าว เป็นการยืนยันถึงบทบาทขององค์กรภาครัฐที่จะยังคงต้องมีต่อไป ในการปฏิรูปการศึกษาของไทย เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย ซึ่งจะต้องมีการพิจารณาถึงบทบาทที่จำเป็นในอนาคต โดยแนวทางของสหราชอาณาจักรก็จะเป็นกรณีศึกษาที่มีความสำคัญ

ประเด็นสำคัญคือ ทัศนะที่มีต่อการศึกษาของไทย หากขยายมุมมองกว้างขวางออกไปเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทของหน่วยงานกลางจะมีขอบข่ายที่กว้างขวางและเน้นไปที่กระบวนการของการเรียนรู้มากกว่า การมองในมุมของการจัดการศึกษาที่จะทำให้ต้องจำกัดบทบาทอยู่เพียงการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งจะทำให้แง่มุมของการปฏิรูปไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก และอาจไม่ก่อประโยชน์กับประชาชนอย่างเต็มที่

5. ยุทธศาสตร์ในทางปฏิบัติเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของสหราชอาณาจักรได้เสนอประเด็นสำคัญหลายประเด็นที่สะท้อนให้เห็นภาคปฏิบัติของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน

การเรียนรู้ที่บ้านและชุมชนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็น การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อประสบการณ์ของผู้เรียน ทัศนความสำคัญของการ เรียนรู้ออกจากโครงสร้างและสถาบัน ลดความเครียดและป้องกันการกีดกันทาง สังคมที่จะได้รับจากสถานศึกษา บทเรียนที่สำคัญอยู่ที่ความหลากหลาย ยืดหยุ่น และ อำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกของครอบครัวสามารถเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก ต่างรุ่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันและเรียนรู้จากสื่อ นานาชนิดอย่างกว้างขวาง โดยไม่มีขีดจำกัด สำหรับประเทศไทยที่ยังผูกพันอยู่กับการศึกษาต่อเนืองจะต้องสร้าง ระบบเชื่อมโยงการเรียนรู้ในครอบครัวที่หลากหลายมาสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็น มาตรฐานกลางได้ด้วย

เทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งที่สหราชอาณาจักรนำมาเป็นปัจจัยสำคัญ ในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชนคือ การใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและข่าวสารโทรคมนาคมรูปแบบใหม่ ๆ ที่ทันสมัย ซึ่งมีศักยภาพ ในการขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ปวงชนโดยไม่มีขอบเขตขวางกั้น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มัลติมีเดีย ฯลฯ

บทเรียนสำคัญสำหรับประเทศไทยในเรื่องนี้ อยู่ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและใช้ ประโยชน์จากสื่อต่าง ๆ เหล่านี้จะเน้นความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และร่วมมือ กันส่งเสริม สนับสนุนให้มีการใช้สื่อเหล่านี้อย่างกว้างขวางพอเพียง และมีคุณภาพ โดยมี เป้าหมายให้ปวงชนสามารถเข้าถึงสื่อเหล่านี้ได้อย่างทั่วถึง

นอกจากนั้นยังมีแนวปฏิบัติอื่น ๆ อีก เช่น การสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุน การเรียนรู้ บทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เงิน สนับสนุนการจัดการศึกษา หน่วยงานกลางในการสนับสนุนการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และเครือข่าย บทบาทของครอบครัว และชุมชน การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการจัดการศูนย์การเรียนรู้ท้องถิ่น การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การ

ศึกษาต่อเนื่อง การประกันคุณภาพการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้เป็น
บทเรียนสำคัญที่จะต้องนำมาสู่การสร้างองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้สำหรับประเทศไทย
อย่างเหมาะสมต่อไป

ปัญหาที่ท้าทายบางประการ

1. วัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะให้เป็นไปตามวิถีชีวิตประจำวันของคน
นั้น คนไทยเคยมีมาก่อนแล้ว เช่น สภากาแฟ โสเคร่ ละหมาด ฯลฯ แต่ถูกปรับเปลี่ยน
ด้วยการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน จะต้องใช้ความพยายามและเวลาเพียงใดจึงจะพัฒนา
วัฒนธรรมนี้ได้สำเร็จ
2. การเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยเฉพาะจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นยุทธศาสตร์ที่ขัด
ต่อวัฒนธรรมปัจจุบันของไทย ที่ไม่อยากจะเห็นลูกหลานให้เวลากับเรื่องเหล่านี้มากกว่า
การเรียนหนังสือ และกวาดวิชา จะสร้างกระแสทวนกระแสได้เพียงใด
3. การแบ่งภารกิจความรับผิดชอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มักจะไปคู่กับการแบ่ง
ผลประโยชน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การปฏิรูปการศึกษาจึงไม่สามารถไปสู่ดวงดาวได้
4. จะช่วยกันส่งเสริมภูมิปัญญาไทยให้มีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรม
การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างไร

นานาทรรศนะต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดร. รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ดร. รุ่ง แก้วแดง ได้แสดงทรรศนะโดยมุ่งเน้นใน 3 เรื่อง คือ 1. เรื่อง หลักการของการจัดการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2. การให้ความสำคัญกับ “เครื่องมือ” ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 3. ความสำคัญของการระดมความคิดเพื่อร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย

นับจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 ส่งผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความตื่นตัวที่จะอาศัยภาวะวิกฤติให้เป็นโอกาสในการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข และเป็นทรัพยากรบุคคลที่สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืน

ตามหลักการจัดการศึกษาในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้ยึดหลักว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตลอดจนพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง ทั้งนี้ การดำเนินการจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้เมื่อทุกส่วนเข้าใจในหลักการจัดการศึกษา

สำหรับ“การศึกษาตลอดชีวิต”หรือ การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน” นั้น หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการลดการให้การศึกษา แต่เพิ่มการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพราะการเรียนรู้เป็นการมองจากผู้เรียน ในขณะที่การศึกษาจะเป็นการมองจากผู้จัด

นอกจากนี้ ในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยนั้น จะต้องอาศัยหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นเครื่องมือ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้ เนื่องจากยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งเราจะต้องตามให้ทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงได้คัดสรร รวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ เพื่อนำมาศึกษา สังเคราะห์ให้เป็นบทเรียนสำหรับประเทศไทย จากการสืบค้นของสำนักงานฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า ในช่วงที่ผ่านมาไม่นานนี้ ประเทศสหราชอาณาจักร ได้ทุ่มเทพัฒนาคนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี นายโทนี่ แบลร์ ได้ยืนยันชัดเจนว่า นโยบายการบริหารงานของรัฐบาลที่สำคัญมี 3 เรื่อง คือ “Education, Education and Education” ดังนั้น รัฐบาลจึงทุ่มเทพัฒนารัฐบาลทั้งคนและงบประมาณ ทำงานศึกษาวิจัยดำเนินงานโครงการริเริ่มสำคัญ ๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้น ความรู้ที่ได้จากการศึกษายุทธศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของสหราชอาณาจักร จะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทยได้ในระดับหนึ่ง

ดร.ภูษณ ปรีย์มาโนช ประธานมูลนิธิร่วมด้วยช่วยกัน

ดร. ภูษณ ปรีย์มาโนช ได้แสดงทรรศนะใน 3 ประเด็น คือ 1. ข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับพัฒนาการทางการศึกษาของสหราชอาณาจักร 2. ข้อสังเกตเกี่ยวกับจุดเน้นของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และ 3. ข้อเสนอยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย โดยสรุปได้ดังนี้

จากประสบการณ์ตรงที่จบการศึกษาจากประเทศสหราชอาณาจักร ทำให้มีข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับพัฒนาทางการศึกษาของสหราชอาณาจักรว่า สหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางการศึกษามาเป็นเวลากว่าร้อยปี หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สหราชอาณาจักรสามารถให้การศึกษาเป็นการส่งออกได้ ดังนั้น การที่นำมาเปรียบเทียบกับการพัฒนาการศึกษาของไทยจึงเป็นสิ่งที่ควรตระหนักไว้เป็นเบื้องต้น

ในส่วน of ข้อสังเกตเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แสดงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนถึงการกระจายอำนาจ ซึ่งตรงนี้คือจุดสำคัญในการให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย (peoplelization) แต่อย่างไรก็ตาม ระบบราชการยังคงเป็นหลักของการจัดการศึกษา ดังนั้น โครงสร้างของระบบราชการอาจเป็นข้อจำกัดได้นอกจากนั้น ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ กล่าวถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาก่อนข้างน้อย โดยเฉพาะในเรื่องเนื้อหาของการศึกษาตลอดชีวิตกับการศึกษาระดับ

อุดมศึกษา และเรื่องของการออกนอกระบบของสถาบันอุดมศึกษา ที่ผ่านมาประเทศได้สร้างสถาบันอุดมศึกษาด้วยเงินมหาศาลทั้งด้านครุ อาจารย์ สถานที่ รวมทั้งทรัพย์สินที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น เกียรติและชื่อเสียงของคณาจารย์ แต่อย่างไรก็ตามการออกนอกระบบในขณะนี้ยังต้องการความคิดอย่างรอบคอบ เพราะปัจจุบันประเทศกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต ตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจ วิกฤติสังคม วิกฤติทางสื่อสารมวลชน และวิกฤติทางปัญญา

ข้อเสนอเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตบทเรียนสำหรับประเทศไทย

1. ประเทศไทยและสหราชอาณาจักรมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิด คน งบประมาณ รวมทั้งรูปแบบและเครื่องมือ

2. ประเทศไทยควรเน้นยุทธศาสตร์แบบเมตตาธรรม ความมีน้ำใจ และ ความมีเมตตา ควรสร้างดัชนีที่เรียกว่า การเจริญเติบโตทางด้านความสุขมากกว่าความเจริญเติบโตของมวลรวมประชาชาติ

3. ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งของชุมชน คือ การคิดจากระดับล่างจากชุมชน ต้องมีมาตรการให้ผู้ที่เป็นเยาวชน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัน 13-15 ปี กลับคืนสู่ชุมชน ระบบงบประมาณต้องเอื้อที่จะปลูกจิตสำนึกชุมชน โดยกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณ ให้มีองค์กรบริหารงบประมาณของท้องถิ่นที่ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการ มีองค์กรการบริหารจัดการเช่นเดียวกับระดับประเทศ แต่ย่อส่วนในระดับชุมชน มีสภาชุมชน มีระบบเศรษฐกิจชุมชน มีการประสานสัมพันธ์ความร่วมมือกับภาค เอกชนในชุมชน เพื่อผนึกกำลังให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง กล่าวโดยสรุป คือ องค์กรประกอบความร่วมมือภายใน ชุมชนต้องประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ประชาชน องค์กรเอกชน และภาครัฐ

4. ยุทธศาสตร์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของ Internet ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมกันป้องกันวัฒนธรรมที่ไม่ดีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพลามก เกม และการพนันต่าง ๆ ไม่ให้มีโอกาสเข้ามาสู่เด็กและเยาวชนได้ ในขณะเดียวกัน ควรมีการใส่ข้อมูลประเทริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ แบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับสังคมไทย

กล่าวโดยสรุป ระบบการศึกษาของสหราชอาณาจักรเดินห่างเราไปแล้ว 15 ปี เป็นอย่างน้อย ดังนั้น เราต้องเริ่มต้นใหม่ โดยตั้งคำถามว่า จะทำอะไรให้ประชาชนเข้า

ถึงการศึกษา ครู นักเรียน ประชาชน จะเป็นพลังที่แท้จริง ถ้าประชาชนมีความคิดเห็นเป็นรูปธรรม เกิดความยั่งยืนเสริมพลังทั้งประเทศและจิตวิญญาณของทุกคน

ดร.ทองอยู่ แก้วไทรสยะ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ดร. ทองอยู่ แก้วไทรสยะ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นใน 3 เรื่อง คือ 1. เรื่องความชัดเจนของการใช้คำ ระหว่าง “การศึกษา” และ “การเรียนรู้” 2. เรื่องวิสัยทัศน์ของวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก และผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่กระตุ้นความคิดความร่วมมือและความสำนึกของคนไทยในเรื่องการศึกษาได้มากที่สุดเท่าที่มีมาในระบบการศึกษาไทย กล่าวคือ ทุกคนมีส่วนร่วมทำงานเกี่ยวกับการศึกษา โดยภาพรวมแล้วเป็นสิ่งที่ดี แต่ทัศนะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการศึกษาตลอดชีวิตต่างกันเชิง เจตคติและความคิด โดยเฉพาะเจตคติเป็นสิ่งสำคัญหากไม่มีความเข้าใจพอจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ต่างกันมาก

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พูดถึงการจัดการศึกษาตลอดชีวิตว่าจะจัดกันอย่างไร แต่ในยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของสหราชอาณาจักรนั้น ใช้คำว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดความคิดว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเน้นสู่การเรียนรู้ ดังนั้น จึงขอตั้งข้อสังเกตว่า หากใช้คำว่า “การศึกษา” หมายถึง มุมมองของผู้จัดการศึกษามากกว่า แต่ถ้าใช้คำว่า “การเรียนรู้” เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ก็จะให้เกิดความชัดเจนได้ในระดับหนึ่ง

การกำหนดวิสัยทัศน์วัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยุทธศาสตร์ แนวปฏิบัติ โดยเน้นให้การเรียนรู้เป็นเรื่องปกติวิสัยตลอดอายุขัยไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ทำอะไรสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสหราชอาณาจักรเป็นรูปธรรมมากกว่าที่ประเทศไทยดำเนินการ แต่ขณะเดียวกัน เราก็มีการพัฒนามาก่อนแล้วหลายเรื่อง แต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องที่ทุกคนช่วยกันทำ แต่ในบางครั้งเรามีลักษณะต่างคนต่างทำ จึงไม่เกิดเป็นกระแส และไม่มีพลังพอที่จะขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ การศึกษาตามอัธยาศัยที่กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น

พยายามร่วมกันทำนั้น โดยมุมมองของ ประชาชนทั่วไปแล้วยังไม่เข้าใจว่าวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำคัญอย่างไร คนไทยหลายคนไม่สนใจอ่านหนังสือพิมพ์ ไม่สนใจความเป็นไปในส่วนต่าง ๆ ของโลก ได้มีการจัดที่อ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อให้คนทั่วไปได้ติดตามข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แต่ก็พบว่ามิใช่ให้ความสนใจน้อย ดังนั้น ยุทธศาสตร์ของไทย จะต้องทำอย่างกว้างขวางและกระจายไปสู่พื้นที่ให้ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยเรามีภูมิปัญญาชาวบ้านอยู่ทั่วทุกแห่ง จึงเป็นเรื่องสำคัญที่เราจะต้องนำมาใช้และเผยแพร่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องในสังคม ถ้าเราจะสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้บรรลุเจตนารมณ์จะต้องขยายบทบาทให้กว้างขวางและควบคุมให้ได้ เรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องรับผิดชอบร่วมกันหลายหน่วยงาน แต่การทำงานร่วมกันหลายหน่วยงานในประเทศไทยมักจะมีปัญหาเสมอ ประสบการณ์ ความผิดพลาด และความล้มเหลวที่ผ่านมาควรจะต้องถือเป็นบทเรียนและข้อคิดอย่าง จริงจัง ข้อสำคัญต้องระมัดระวังว่าถ้าทำงานด้วยกันหลายหน่วยงานต้องมีความจริงใจ จริงจัง เน้นประโยชน์สู่ผู้เรียน อย่าคิดถึงแต่ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร หน่วยงาน เพราะการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องบูรณาการวัฒนธรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้าสู่ปรัชญาขององค์กรนั้นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้ได้

สำหรับบทบาทภาครัฐต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รัฐต้องเข้าดำเนินการเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ได้ ดังนั้น การทำงานของหน่วยงานรัฐต้องระบุและแสดงเจตนารมณ์ให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการยึดติดกับอำนาจและความคิดเดิม

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกคนต้องช่วยกันพัฒนาการเรียนรู้ในครอบครัว ชุมชน เทคโนโลยีเข้ามาเพื่อให้ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการ

ศ.ดร.อุ๋นตา นพคุณ ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ. ดร. อุ๋นตา นพคุณ ได้ให้ข้อสังเกตต่อที่ประชุม ดังนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและโครงสร้างของสังคม การนำเอาตัวอย่างของต่างประเทศมาศึกษานั้นเป็นสิ่งดี แต่เราต้องศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ของเขา

ประกอบด้วย สหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย
ที่มีวัฒนธรรมการเรียนรู้รองรับ มียุทธศาสตร์การศึกษาที่เข้มแข็ง ดังนั้น การนำมาใช้
ควรมีการดัดแปลงให้เหมาะกับบริบทของประเทศด้วย

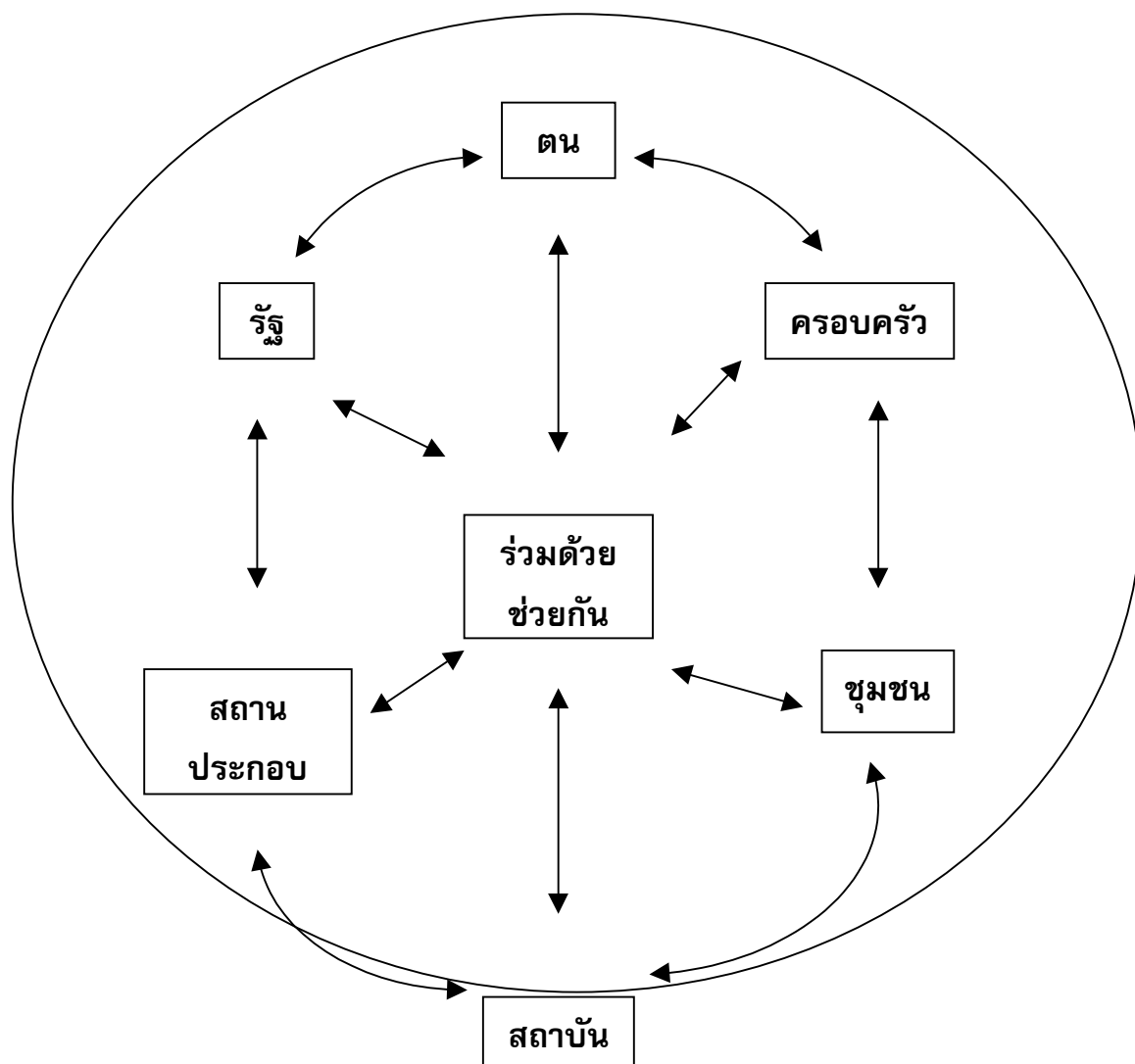
ดร.สุชาติ ตันชนะเดชา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร. สุชาติ ตันชนะเดชา ได้ให้ข้อคิดเห็นใน 2 ประเด็น คือ หลักการ และ
รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรที่จะต้องพิจารณาใน 3 เรื่อง คือ

1. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อการเรียนรู้
2. คุณภาพการเรียนรู้
3. ค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะต้องมีการร่วมด้วยช่วยกันจากทุกฝ่ายในการจัด
การเรียนรู้ ภายใต้บริบทของสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศ
โดยเริ่มความสัมพันธ์ตั้งแต่บุคคล (ส่วนตน) ครอบครัว (การอบรมเลี้ยงดู) ชุมชน (ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น) สถาบัน (NGO/เฉพาะทาง) สถานประกอบการ (ด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม)
รัฐ (ในภาพรวมของการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม) โดยแต่ละส่วนต้องมีความ
สัมพันธ์เชื่อมโยงถึงกัน ดังแผนภาพต่อไปนี้

สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมไทย

แผนภาพความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนั้น ดร. สุชาติ ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ควรเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าจำแนกได้ดังนี้ คือ 1. ทักษะการดำรงชีวิต 2. ทักษะวิธีการเรียนรู้ 3. ทักษะการทำงาน 4. ทักษะการผลิต และ 5. ทักษะการจัดการ

นายจิระพันธ์ กัลลประวิทย์ ผู้อำนวยการกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ

นายจิระพันธ์ กัลลประวิทย์ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า พื้นฐานที่สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย คือ ลักษณะนิสัยของคนไทยไม่รักการอ่าน ไม่ชอบอ่านหนังสือ ดังนั้น ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่สำคัญอันหนึ่งที่จะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ การทำให้คนไทยมีนิสัยรักการอ่าน

นายสุเทพ สุวรรณสมบูรณ์ พนักงานทรัพยากรบุคคลอาวุโส สำนักงานนโยบาย
และพัฒนาทรัพยากรบุคคล การปิโตรเลียมแห่ง
ประเทศไทย

นายสุเทพ สุวรรณสมบูรณ์ ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสรุปได้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยยกตัวอย่างการดำเนินงานของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยที่มีการปรับปรุงการดำเนินงานมาโดยลำดับ ตั้งแต่การปรับปรุงระบบภายใน เริ่มจากโครงการ 5 ส. (สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย) ระบบการควบคุมคุณภาพ QC (Quality Control) และ มาตรฐานระบบคุณภาพ ISO 9000 เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ยุทธศาสตร์การศึกษาวัฒนธรรมขององค์กรทุกแห่ง ทั้งนี้ ควรพิจารณาไปที่ทรัพยากรมนุษย์ ลักษณะนิสัย เช่น การมุ่งประหยัด และการมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นต้น

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรมุ่งไปที่ห้องสมุด สื่อทางไกล โดยพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถทำให้แหล่งต่าง ๆ นั้น เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

ดร.ยุทธชัย อุตมา เลขาธิการคุรุสภา

ดร. ยุทธชัย อุตมา ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีการจัดดำเนินการตามลำดับความเร่งด่วนโดยอาจจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้านเป็น 3 ระดับตาม ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ซึ่งเป็นข้อมูลหลักที่มีความสำคัญในการพัฒนาชนบทตามนโยบายการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น จัดดำเนินการโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดังนี้

- หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล้าหลัง)
- หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 (ปานกลาง)
- หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 (ก้าวหน้า)

ทั้งนี้ ควรเรียงลำดับหมู่บ้านที่ควรได้รับการพิจารณาช่วย และให้พิจารณาจัดดำเนินการในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล้าหลัง) รวมทั้งจัดสรรงบประมาณลงไปตรงนั้นเป็นอันดับแรก

นางกรรณิกา ดวงมณี ผู้อำนวยการส่วนงบประมาณการศึกษา 2 สำนักงานประมาณ

นางกรรณิกา ดวงมณี ได้ให้ข้อสังเกตว่า รัฐได้เน้นความเข้มแข็งของท้องถิ่น ด้วยการกระจายงบประมาณไปยังท้องถิ่น โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 กระจายไปร้อยละ 20 ของพื้นที่ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จะกระจายไปร้อยละ 30 ของพื้นที่ ซึ่งในทางปฏิบัติได้ทำไปแล้วร้อยละ 13 ของพื้นที่ และจะขยายออกไปให้มากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน

ภาคผนวก

- โครงการและกำหนดการสัมมนา เรื่อง
ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา
- ผู้แทนกลุ่มย่อย
- ผู้จัดทำรายงานสรุปการสัมมนา

โครงการสัมมนา

เรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. ความเป็นมา

หลังจากที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่างก็มีความตื่นตัวที่จะใช้ช่วงภาวะวิกฤตของประเทศให้เป็นโอกาสทองเพื่อ การปฏิรูปการศึกษา และหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งมี เป้าหมายเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เป็นทรัพยากรบุคคลที่มี คุณภาพ และศักยภาพที่จะพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ จึงได้ระบุไว้ในมาตรา 8 ว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามหลักการดังกล่าวนี้จะไม่ง่าย แต่ ก็ไม่ยากเกินไป ถ้าทุกส่วนเริ่ม “เรียนรู้และทำความเข้าใจ” ด้วยเหตุนี้ สำนักงาน- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานจัดทำนโยบายและการวางแผน การศึกษาของชาติ จึงเร่งสืบค้น รวบรวม แปลและเรียบเรียงเอกสารองค์ความรู้ชุด ต่าง ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เรียนรู้ความรู้จากทฤษฎีและประสบการณ์ของประเทศไทยต่าง ๆ

“Learning for the Twenty-First Century : First Report of the National Advisory Group for Continuing Education and Lifelong Learning” ของ สหราชอาณาจักร ฉบับนี้ เป็นเอกสารอีกเล่มหนึ่ง ที่สำนักงานฯ เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อ “การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่” ซึ่งจะเป็นการจุดประกายทางความคิด เพื่อให้เห็นแนวทาง ตลอดจนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานให้บรรลุตามหลักการการจัดการศึกษาใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานฯ จึงได้แปลและเรียบเรียงเอกสารรายงานฉบับดังกล่าวนี้ โดยใช้ชื่อว่า ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของสหราชอาณาจักร รายงานฉบับนี้เป็นข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาแห่งชาติว่าด้วยเรื่องการศึกษา ต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชนทั่วสหราชอาณาจักร กำหนดโครงสร้างของงาน/โครงการ เพื่อการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย พร้อมแจกแจงรายละเอียดออกมาให้คน ส่วนใหญ่ และองค์กรต่าง ๆ เกิดความชัดเจน ตระหนัก และสามารถลงมือปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สำนักงานฯ จึงขอใช้เอกสารฉบับนี้เป็นจุดเริ่มต้น เปิดเวทีวิชาการในการระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายและจัดทำยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเรียนรู้ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ และแนวทางในการปฏิบัติในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของสหราชอาณาจักร
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนพิจารณาถ้อยแถลงนำเสนอเนื้อหาสาระของร่างยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย

3. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารในเชิงนโยบายของหน่วยงานการศึกษาโดยตรง ทุกระดับและประเภทการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผู้จัดสรรงบประมาณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาคเอกชน องค์กร มูลนิธิต่าง ๆ นักวิชาการ และข้าราชการ สกศ. จำนวนทั้งสิ้น ประมาณ 150 คน

4. วิธีดำเนินการสัมมนา

1. นำเสนอสาระสำคัญของเอกสารแปลและเรียบเรียง เรื่อง “ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ในศตวรรษที่ 21 ของสหราชอาณาจักร”

2. การอภิปรายนำ “บทเรียนสำหรับประเทศไทย”
3. การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
4. การประชุมปฏิบัติการจัดทำยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย

5. วัน เวลา สถานที่

วันอังคารที่ 8 กุมภาพันธ์ 2543 เวลา 8.30 – 16.30 น. ณ ห้องกษัตริย์ศึก โรงแรมโซลทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพฯ

6. งบประมาณ

ค่าใช้จ่ายจากงบอุดหนุน โครงการปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

7. ผู้รับผิดชอบ

สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

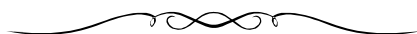
8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย
2. ได้เครือข่ายจากทุกส่วนหลักของสังคม เพื่อร่วมสร้างภาคีการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไปในอนาคต

กำหนดการสัมมนาทางวิชาการ
เรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต
วันอังคารที่ 8 กุมภาพันธ์ 2543

เวลา 8.30 – 16.30 น.

ณ ห้องกษัตริย์ศึก โรงแรมโซลทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพฯ

ภาคเช้า

8.30 – 9.00 น.

ลงทะเบียน

9.00 – 9.20 น.

เปิดการสัมมนา และบรรยายพิเศษ เรื่อง
พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ กับ การศึกษาตลอดชีวิต
โดย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
(ดร. รุ่ง แก้วแดง)

9.20 – 9.50 น.

เสนอสรุปเอกสาร เรื่อง
ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21
ของสหราชอาณาจักร
โดย รศ.ดร. สุมาลี สังข์ศรี
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

9.50 – 10.30 น.

อภิปรายนำ เรื่อง
แนวคิด ข้อคิดเห็นที่เป็นบทเรียนสำหรับประเทศไทย
โดย 1. อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน
(ดร. ทองอยู่ แก้วไทรสะอาด)
2. ประธานมูลนิธิร่วมด้วยช่วยกัน
(ดร. ภูษณ ปริย์มานิช)
ผู้ดำเนินการอภิปราย : ดร. รุ่ง แก้วแดง

10.30 – 12.30 น. อภิปรายทั่วไป

12.30 – 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน

ภาคบ่าย

13.30 – 16.30 น. ประชุมปฏิบัติการจัดทำ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย

* น้ำชา – กาแฟ อาหารว่างในห้องประชุม

รายชื่อผู้แทนกลุ่มย่อย

สังกัด / ชื่อ – นามสกุล	ตำแหน่ง
กระทรวงศึกษาธิการ	
● กรมการศึกษานอกโรงเรียน	
1. ดร. ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กทม. 4
2. นายชัยยศ อิ่มสุวรรณ	นักวิชาการศึกษา
● กรมวิชาการ	
3. นางมัลลิกา นิตยาพร	ผู้อำนวยการศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
● กรมสามัญศึกษา	
4. ดร. สุวัฒน์ ศักดิ์ศรีสุล	หัวหน้ากลุ่มสารสนเทศ กองแผนงาน
5. นางสินีนานฎ วัชรภาสกร	อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
● สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	
6. ว่าที่ ร.อ. ปณิธาน จันทร์ไทย	ศึกษานิเทศก์ 6
● สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	
7. นางสุดาพร ปานกลิน	สพจ. ปราจีนบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	
8. รศ. สราวุธ สุธรรมมาสา	ผู้อำนวยการสำนักการศึกษาต่อเนื่อง
9. รศ. ดร. สุมาลี สังข์ศรี	คณะศึกษาศาสตร์
กองทัพบก	
10. พ.อ. หลิง อุษณีย์ เกษมสันต์	หัวหน้าธุรการส่วนผลิตรายการและข่าว
ภาคเอกชน	
11. นายอุดม เขยกิจวงศ์	ประธานบริษัทแสวงปัญญาเลิศ จำกัด
12. นางสาวนิภาพรรณ งามวิทยาพงศ์	บริษัทบางจากปิโตรเคมี จำกัด (มหาชน)

สังกัด / ชื่อ – นามสกุล		ตำแหน่ง
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ		
13.	ดร. เลขา ปิยะอัจฉริยะ	ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
14.	นางสาวพุดิสาร์ อัคระพู	ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการอินเทอร์เน็ต
15.	นางสาวกุลวิตรา กังคานนท์	ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ
16.	นางสุชาดา ไชยรัตน์	นักวิชาการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ
17.	นางสาวอมรา รสสุข	นักวิชาการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ
18.	นางสาวกอบสุข อตติ	นักวิชาการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ

รายชื่อผู้จัดทำเอกสารปรึกษาหารือ
ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ที่ปรึกษา

ดร. รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ดร. ทองอยู่ แก้วไทรชะ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ

คณะผู้จัดทำ

- นางสาวกุลวิตรา ภัทธานนท์ ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ
- นางสุชาดา ไชยรัตน์ นักวิชาการศึกษา สทศ.
- นางสาวอมรา รสสุข นักวิชาการศึกษา สทศ.
- นางสาวกอบสุข อัดถิ นักวิชาการศึกษา สทศ.
- นางสาวสุชารัตน์ ทับทิมจรรยา นักวิชาการศึกษา สทศ.
- นางสาวสุมาลี ไพโรศักดาสกุล เจ้าหน้าที่ สทศ.